

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชน กรณี องค์กรการเงินชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Successful Factors of the Administration of Community Organizations : A Case of Community Financial Organizations in Nakhon Si Thammarat Province

นันทิดา จันทร์ศิริ*

Nantida Jansiri

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช สํารวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกองค์กรเป้าหมาย จำนวน 3 แห่งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการวิจัย คือ สัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม มีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจัยนำเข้า ความสำเร็จด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก ส่วนความสำเร็จด้านเครือข่าย พบว่า เครือข่ายไม่ใช่ปัจจัยสำเร็จ แต่เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือเกื้อหนุนการบริหารจัดการขององค์กรการเงินชุมชนเท่านั้น

*อาจารย์ประจำสำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ปัจจัยด้านกระบวนการ พบว่า ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ต้องมีการวางแผนร่วมกันและมีการบริหารความเสี่ยง ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีกระบวนการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร ต้องมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอก และปรับปรุงแก้ไขผลการดำเนินงาน และด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน ต้องมีการจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และการจัดสรรผลประโยชน์เพื่อชุมชน และปัจจัยด้านผลผลิต พบว่า มีปัจจัยความสำเร็จคือการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก และผลลัพธ์จากความสามารถในการจัดการเงินทุนขององค์กรการเงินชุมชนได้

สภาพปัญหาของการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีปัญหาผู้นำทุจริต ไม่ยึดหลักธรรมาภิบาล ไม่มีความรู้ในการบริหารจัดการ และปัญหาติดการพนัน 2) ปัญหาปัจจัยด้านกระบวนการ พบว่า ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการบริหาร ทำบัญชีไม่เป็น เอกสารขาดความสมบูรณ์ ตรวจสอบไม่ได้ 3) ปัจจัยด้านผลผลิต พบว่า มีปัญหาขาดการเชื่อมโยงกับชุมชน หวังผลประโยชน์เพื่อก้าวสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น

คำสำคัญ : องค์กรการเงินชุมชน การบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน

Abstract

This research aims to study successful factors of the administration of community financial organizations in Nakhon Si Thammarat Province, to survey and analyze problem situations of the administration of community financial organizations in Nakhon Si Thammarat Province, and to suggest policy approach in the successful developing community financial organizations. This is a qualitative research choosing 3 purposive target organizations with successful administration in Nakhon Si Thammarat Province. Research methods were in-depth interview, non-participation observation, and focus group discussion.

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Content analysis was used. Research results were presented by descriptive analysis.

Research results revealed that successful factors of the administration of community financial organizations in Nakhon Si Thammarat Province in input factor, elite successful factor, it was found that the elite must have knowledge and competency and develop knowledge continuously, have ethics and good relationship with the members. For networking successful factor, it was found that network is not a factor for success but it only supports the administration of community financial organizations. As for the process factor, it was found that structure and working processes must have been the collaborative planning with risk management. In financial and resource administration, there must be enforcement by law, and knowledge creation process for developing organizations continuously and administering by applying governance. In developing organization competency, there must be internal and external assessment to improve the operation result. As for the benefits for members and community, welfare must be allocated in response to the members' needs and profits must be allocated to the community. For output factors, it was found that successful factors were members' trust and the competency in financial administration.

The problem situations in administration of community financial organizations in Nakhon Si Thammarat Province covered 4 issues which were 1) input factor problems, it was found that there were corruption of elite, no ethics, no knowledge in administering and with gambling player problem, 2) process factor problems, it was found that there were no knowledge in administering, in doing accounting, in completing documents and checking, and 3) output factor problems, it was found that there were the lack of connection with community, and some members hope for the interest to get local political positions.

Keywords: Community financial organization, The administration of community financial organization

ความนำ

นโยบายการพัฒนาชนบทของไทยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนหรือองค์กรภาคประชาชน และการจัดตั้งกองทุนในพื้นที่ขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544 โดยสืบเนื่องมาจากจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) และฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2559) ที่กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเพื่อเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ การยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน แสดงให้เห็นถึงบทบาท ภาครัฐกับการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ดังยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2555 - พ.ศ. 2559 ที่มีวิสัยทัศน์ว่า ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2558 : 1)

เป้าหมายของการจัดตั้งองค์กรการเงินชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางการเงิน เนื่องจากเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงเงินทุนจากสถาบันการเงินแบบธนาคารพาณิชย์ได้ แต่องค์กรการเงินชุมชนไม่ใช่องค์กรที่แสวงหาผลกำไรทางการเงิน จัดเป็นองค์กรทางสังคมรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อการจัดสรรระบบการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในชุมชนหรือระบบการเงินแบบจุลภาค (รังสรรค์ ปิติกัญญา และคณะ, 2543 : 148) โดยส่งเสริมการออม ให้สินเชื่อ ส่งเสริมการผลิต ลงทุน สร้างและพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ให้ประชาชนในชุมชนเข้าถึงบริการได้ง่าย ช่วยให้คนจนเข้าถึงเงินทุนได้ คนจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ จึงเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน องค์กรการเงินชุมชนที่รู้จักกันดีและเป็นต้นแบบของการจัดการเงินเพื่อกลุ่มคนยากจน คือ ธนาคารกรามีน หรือธนาคารคนจน (Grameen bank) ในประเทศบังคลาเทศ โดยประเทศไทยได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) เมื่อ พ.ศ. 2544 นอกจากนี้ยังมีองค์กรการเงินประเภทอื่น ๆ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชน สหกรณ์เครดิตยูเนียน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโดยกรมการพัฒนาชุมชน โดยมีแนวคิดผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์เครดิตยูเนียนและสินเชื่อเพื่อการเกษตร ให้เกิดการรวมคนในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน มีการนำทุนไปใช้ดำเนินการ และลดต้นทุนในการครองชีพ หลักการของการดำเนินงาน คือ การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ฟังตนเองได้ ยึดหลักคุณธรรม และความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาสังคม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2557 : 1 - 5) สำหรับองค์กรการเงิน ปัทมาวดี ชูชุกิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจชนบทไทย ได้กล่าวไว้ว่าแทบทุกภาคของประเทศไทยมีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน ไม่ว่าจะในรูปแบบของสัจจะออมทรัพย์ หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน แต่ที่ผ่านมามาสถาบันการเงินชุมชนในภาคใต้ประสบความสำเร็จมากกว่าภาคอื่น (สฤณี อาชวานันทกุล, 2557 : 1)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรการเงินชุมชน โดยมีภาคส่วนของรัฐให้การสนับสนุนในการดูแลให้มีการดำเนินงานตามระเบียบที่กำหนด ซึ่งมีทั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อกระตุ้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัด และการพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีองค์กรการเงินชุมชนจำนวนมาก และมีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมาก มีการถ่ายทอดและเรียนรู้ และมีองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ เป็นที่ยอมรับและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างดี เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการและการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีปัจจัยใดบ้าง จึงเลือกศึกษาองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพาน ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับ ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อค้นหาปัจจัยสำเร็จและแนวทางการบริหารเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและต่อการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จต่อการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรการเงินชุมชน

องค์กรการเงินชุมชน เป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เพื่อจะช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่มีกิจกรรมในลักษณะเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนแรงงาน เกิดจากการรวมตัวกันจากชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาในทุกเรื่อง และต้องการการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางการพัฒนาแนวใหม่ตามยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน เน้นการเสริมสร้างศักยภาพความสามารถให้คนยากจนก่อร่างสร้างตัวและพึ่งตนเองให้มากขึ้นด้วยการนำหลักแนวคิดกระบวนการสหกรณ์มาใช้ประโยชน์ โดยส่งเสริมให้คนยากจนรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชน สหกรณ์ เครือข่ายองค์กรชุมชน (นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2546 : 10) สอดคล้องกับประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายขององค์กรชุมชน ว่าหมายถึงการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีการกระทำกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสาร และความเอื้ออาทรเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำและมีการจัดการภายในองค์กรหรือการรวมตัวของชาวบ้านที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อยู่ภายในหมู่บ้านเดียวกันหรือต่างหมู่บ้านก็ได้ ไม่จำกัดพื้นที่ แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผู้นำ และกิจกรรมพัฒนาร่วมกันภายในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม (ประเวศ วะสี, 2542 : 43) องค์กรการเงินชุมชน จึงเป็นองค์กรที่มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นระบบการให้บริการ

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทางการเงินสำหรับคนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์
ทั่วไปได้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นโครงการทางการเงินที่ดี
และเหมาะสมกับประเทศไทย (Community Based Financial Services) เป็นบริการ
ทางการเงินสำหรับคนในชุมชนต่าง ๆ โดยมีหลักการรวมเงิน รวมทุนบนพื้นฐาน
การพึ่งพาตนเอง และการบริหารจัดการตามกรอบภูมิปัญญาชาวบ้าน (ศศิธร บุญเพิ่ม,
2554 : 8)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นองค์กรการเงินประเภทหนึ่ง เกิดขึ้นภายใต้
การสนับสนุนของกรมการพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนในชนบท
รวมตัวกันแก้ไขปัญหาขาดแคลนเงินทุน และปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ
ด้วยตนเอง โดยการฝึกฝนให้ประชาชน รู้จักประหยัด อดออม เก็บสะสมเงินทุนที่เหลือ
จากการใช้จ่ายมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ
และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
และหลักคุณธรรมของประชาชน โดยยึดหลักตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในทุกภาคของประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556 : 2)
โดยมีปัจจัยด้านคุณธรรมของสมาชิก 5 ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน หมายถึง การสร้างสัจจะต่อตนเองและต่อกลุ่ม
ความเสียสละ หมายถึง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ แบ่งปันสิ่งที่ดีให้แก่กัน ความรับผิดชอบ
หมายถึง การร่วมมือกับกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ความเห็นอกเห็นใจ
หมายถึง เป็นความรู้สึกร่วมถึงความรู้สึกภายในใจของเพื่อนสมาชิก และความไว้วางใจกัน
หมายถึง การแสดงความรู้สึกทางบวกต่อความคาดหวังที่มีต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
(กรมการพัฒนาชุมชน, 2556 : 17) การรวมกลุ่มในลักษณะนี้จึงได้รับการกำกับดูแล
ในเชิงระเบียบและการบริหารจัดการอย่างใกล้ชิดจากรัฐ และการส่งเสริมให้สมาชิก
มีคุณธรรมในการดูแลและรับผิดชอบต่อกิจการทางการเงินของตนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนา
คุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงเป็นองค์กรทางการเงินที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเงิน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการประหยัดและออมทรัพย์เพื่อเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก ครอบคลุม และสังคม โดยกิจกรรมพื้นฐานของกลุ่ม คือ การดำเนินการทางการเงิน ส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินมาออมทรัพย์ในรูปของเงินค้ำหั้น โดยจะต้องมาสะสมเงินหุ้นอย่างสม่ำเสมอ เรียกว่า “เงินสัจจะสะสม” เพื่อเป็นกองทุนสำหรับสมาชิกที่เดือดร้อนให้กู้ยืมเมื่อถึงคราวจำเป็น การดำเนินธุรกิจ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นการฝึกหัดการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่ม โดยมุ่งหวังผลกำไรเพื่อนำไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ลานตากผลผลิต โรงสีข้าว กองทุนปύยชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้มีการจัดสวัสดิการโดยนำเงินจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีมาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การรักษาพยาบาล ฅาปนกิจสงเคราะห์ ทุนการศึกษา ทุนสาธารณประโยชน์ ฯลฯ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงต้องส่งเสริมสมาชิกในการพัฒนาอาชีพให้เกิดรายได้ โดยกลุ่มมีบทบาทด้านการสนับสนุนเงินทุน รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกมีที่อยู่อาศัยมั่นคง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556 : 23) ดังนั้น นอกจากจะช่วยกันในด้าน การพึ่งพาทางการเงินแล้ว ในด้านสวัสดิการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตที่ประชาชนเข้าถึงบริการของรัฐหรือของเอกชนได้ยากยังได้รับการดูแลอีกด้วย เป้าหมายของกลุ่มจึงมุ่งที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความผาสุกของการอยู่ร่วมกันในสังคมรูปแบบหนึ่ง ลดปัญหาอุปสรรคของการดำเนินชีวิตหลายประการ

ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชนได้จัดทำเกณฑ์ชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีมาตรฐานในการดำเนินงาน โดยมีกรอบองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการบริหารเงินทุนและ ทรัพยากร ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร และด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิก และชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2557 : 24 - 32) ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนที่จะต้องออกแบบโครงสร้างและกระบวนการ ทำงาน และการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะที่สูงขึ้น และนำไปสู่ประโยชน์ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสุดท้ายปลายทางแล้วจะสามารถยกระดับมาตรฐาน

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ของสังคมได้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นกรอบในการวิจัยในปัจจัยกระบวนการการดำเนินงานของการศึกษาครั้งนี้ด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน ประกอบกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชน เป็นหลัก มีการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชน และมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากลและมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งพาตนเองของครอบครัว และชุมชนเป็นเป้าหมาย (กรมสรรพากร, 2557 : 1) วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชนในการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และเป็นเจ้าของโดยชุมชนนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารองค์กรการเงินชุมชน ในด้านปัจจัยนำเข้าด้านผู้นำจะพบว่ามีการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาและบ่งชี้ชัดเจนว่าผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ และการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรการเงินชุมชน ดังที่สำเร็จ แก้วคำสอน (2553 : 1 - 2) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคำป่า ตำบลศรีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จมาจากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านสมาชิก ด้านคณะกรรมการ และด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ตามลำดับความสำคัญ ส่วนปัจจัยด้านความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือภายนอก กลุ่มสมาชิกมองว่าไม่มีผลที่จะเอื้อต่อความสำเร็จของกลุ่ม ข้อมูลที่มีนัยสำคัญคือความเชื่อมั่นในการรวมกลุ่ม ความเชื่อถือระหว่างกัน และเชื่อว่าความสำเร็จเกิดจากสมาชิกเองและความเชื่อมั่น

ในศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการ ไม่ได้มาจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับการวิจัยของศุภาชาติ อนันตวุธ (2554 : 50 - 55) ศึกษาเรื่องความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษา : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบะเค ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความสำเร็จในการพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ด้านคณะกรรมการกลุ่ม (ผู้นำ) เป็นผู้นำที่มีความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ด้านสมาชิกกลุ่มทุกคนยึดมั่นในอุดมการณ์คุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจกัน ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ นอกจากนี้การวิจัยที่ให้ความสำคัญกับผู้นำว่าต้องเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงของ วาสนา ศิริวงศ์ (2556 : 77) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการพึ่งตนเองของกลุ่ม และด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนให้ประสบความสำเร็จ จะต้องพิจารณาในหลายประเด็น ดังที่ สยมพร ผลสนอง (2550 : 1 - 2) ทำการศึกษาเรื่องความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม สรุปว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชน คือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ในกิจกรรมการดำเนินงานสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เป็นแบบครอบครัวที่มีความอบอุ่น และสร้างธรรมเนียมปฏิบัติให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนางานต่าง ๆ ที่มีคุณค่าในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น และพบว่าภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กรเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชน คณะกรรมการขององค์กรถือเป็นตัวขับเคลื่อนในความสำเร็จในองค์กร การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกเพิ่มเงินออมให้มากขึ้น เพื่อให้สมาชิกมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายในเวลาที่เขาตกแค้น สมาชิกอาจมีข้อเสนอแนะใหม่ ๆ และหลากหลายช่วยให้องค์กรมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น การวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยความสำเร็จทางการบริหารในด้านของการสร้างการเรียนรู้ บรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดี

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภายใน ผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกยังคงเป็นประเด็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในขณะที่ชาญวิทย์ ทองโชติ และภวิษณ์ณัฐ เวชวิฐาน (2558 : 146 - 148) ซึ่งศึกษาเรื่องระดับความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชน ในเขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า องค์กรการเงินชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับสูง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการจัดการเงินทุน ด้านผลการดำเนินงาน และด้านการเรียนรู้ ในขณะที่การยอมรับจากหน่วยงานภายนอกมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง นอกจากนี้ องค์กรการเงินชุมชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะภาครัฐเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร งานวิจัยเรื่องนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อีกด้วย ในขณะที่การจัดการจัดการเงินทุน และผลการดำเนินงานเป็นเรื่องที่ต้องใส่ใจ รวมถึงการดูแลสนับสนุนจากองค์กรรัฐ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยุวเรศ พุนลาภสวัสดิ์ และคณะ (2557 : 91 - 92) ศึกษาเรื่องการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นสถาบันการเงินชุมชน : จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นสถาบันการเงินชุมชน มี 3 ปัจจัย เรียงลำดับความสัมพันธจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การสนับสนุนของภาครัฐด้านการฝึกอบรม การให้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และการติดตามตรวจเยี่ยม 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 3) ความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน สุดใจ กรองแก้ว (2553 : 75) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ ปัจจัยด้านการพึ่งตนเองของกลุ่ม ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่ม ด้านการสนับสนุนจากภายนอก และด้านความขัดแย้งของกลุ่ม และงานวิจัยของธนาชัย สุขวณิช (2555 : 31 - 34) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การบริหารจัดการทุน การพึ่งพาตนเองได้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2526 โดยกระบวนการเรียนรู้เรื่องออมทรัพย์ของชาวบ้าน มีสมาชิกแรกเริ่มเพียง จำนวน 37 คน มีเงินออม 2,700 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 12,123 คน มีทรัพย์สินและเงินออมประมาณ 162 ล้านบาท (31 พฤษภาคม 2559) และมีมติที่ประชุมให้ยื่นจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา เมื่อ 19 ธันวาคม 2548 เปิดทำการประจำทุกวัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์

ปี พ.ศ. 2554 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคาเป็นโรงเรียน โดยให้การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคใต้และผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชนกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา, 2548) วิสาหกิจชุมชนกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการรวมตัวกันประกอบกิจการ การบริการของชุมชนหรือระหว่างชุมชนที่นำเงินเข้ามาออมร่วมกันเป็นกองทุนหมุนเวียนช่วยกันสนับสนุนกิจการของครอบครัว ชุมชนหรือระหว่างชุมชน การให้บริการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวของชุมชน รูปแบบที่ได้รับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เป็นองค์กรที่มั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมายเพื่อสร้างรายได้และการบริหารทุนของชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวในชุมชนและระหว่างชุมชน ตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารกำหนด

2. สถาบันการจัดการเงินชุมชนบ้านบางสะพาน ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 เริ่มจากกลุ่มออมทรัพย์ โดยผู้ใหญ่บ้านภาณุวัชร เพชรรัตน์ เกิดขึ้นจากการรวมคน เริ่มต้นจาก 135 คน ทำโดยไม่หวังเงิน แต่หวังการรวมคนมาช่วยคิดแก้ปัญหาชุมชน ทำมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปี พ.ศ. 2553 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นประมาณ 1,000 คน ในปี พ.ศ. 2553 กรมพัฒนาชุมชนได้เข้ามาส่งเสริมให้เกิดเป็นสถาบันการจัดการเงินชุมชน

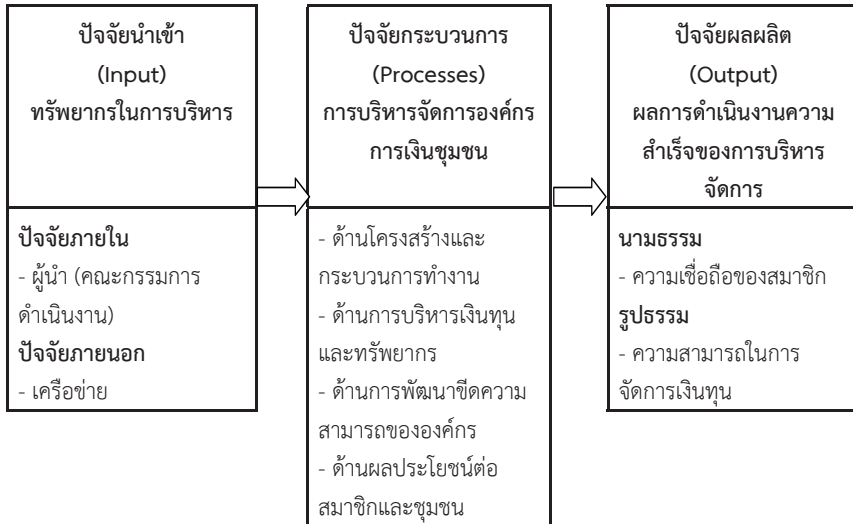
ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

และขยายการรับสมาชิก เงินที่ฝากธนาคารก็เคลื่อนย้ายมาฝากกับสถาบันนี้เพื่อเป็น
เงินทุนชุมชน จากปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2559 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นประมาณ 2000 กว่าคน
มีเงินฝากประมาณ 40 ล้าน และเงินหมุนเวียน 60 ล้าน มีการพัฒนาระบบความปลอดภัย
ด้านข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูล และมีโมเดลของประเทศ
เรียกว่า ชุมชนสวัสดิการบางสะพานโมเดล เพื่อคนที่อยู่นอกเหนือระเบียบเพื่อช่วยเหลือ
คนในชุมชนได้ กลุ่มนี้จึงได้รับการยอมรับทั้งในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนา
ชุมชน จากการได้รับรางวัลจำนวนมาก จึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้มาศึกษาดูงานมาอย่าง
ต่อเนื่อง

3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับ หมู่ที่ 1 ตำบลขุนทะเล อำเภอ
ลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งโดยผู้ใหญ่สำเร็จ โอบารัจฉิน เมื่อวันที่
10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 โดยยึดแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน โดยรวบรวมแกนนำ
ของหมู่บ้านไปศึกษาดูงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวง หมู่ที่ 5 ตำบลกาโลน
และนำเรื่องเข้ามาประชุมหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจึงได้เสนอให้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต ซึ่งเดิมตั้งอยู่ที่วัดเกาะนางแก้ว หมู่ที่ 1 บ้านบ่อน้ำซับ ต่อมาได้ย้ายมาที่
ศาลาหมู่บ้าน และเมื่อกลุ่มมีทุนจึงได้ขยายโดยซื้อที่ดิน จำนวน 1 แปลง และต่อมาได้ปรับที่
ก่อสร้างอาคารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและปรับปรุงต่อเติมมาจนถึงปัจจุบัน สมาชิก
ก่อตั้งครั้งแรก จำนวน 85 คน เงินสัจจะสะสมครั้งแรก 9,460 บาท ปัจจุบันมีจำนวน
สมาชิกทั้งหมด 1,280 ในปี พ.ศ. 2559 กลุ่มได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ด้านการบริหาร
จัดการดีเด่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี พ.ศ. 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการตามแนวคิดทฤษฎีระบบ (System
Theory) ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า มีตัวแปร คือ ผู้นำและเครือข่าย ปัจจัยกระบวนการ
ประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ ด้านโครงสร้างและ
กระบวนการทำงาน ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาขีดความ
สามารถขององค์กร และด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน ซึ่งนำไปสู่ผลการดำเนินงาน
หรือปัจจัยผลผลิต คือ ความเชื่อถือของสมาชิก และความสามารถในการจัดการเงินทุน ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารจัดการตามแนวคิดทฤษฎีระบบ
ที่มา : นันธิดา จันทร์ศิริ (2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจงองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยอาศัยเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับ และเป็นองค์กรที่ได้รับการแนะนำให้ศึกษาการจัดการที่ประสบความสำเร็จจากผู้มีประสบการณ์ และดูแลกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน (พัฒนาการจังหวัดนครศรีธรรมราชและหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช) โดยคัดเลือกมาจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพาน ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับ ตำบลขุนทะเล อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การแบบบันทึกจากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การทบทวนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากคู่มือการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ข้อบังคับของกลุ่ม รายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม ทบทวนแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ต่าง ๆ และการทบทวนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ประธานองค์การการเงินชุมชนเป้าหมายหรือตัวแทน จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการองค์การการเงินชุมชนเป้าหมาย จำนวน 3 คน ตัวแทนสมาชิกองค์การการเงินชุมชนเป้าหมาย จำนวน 3 คน และตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน (พัฒนาการจังหวัด หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชนและพัฒนากร)

3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะดำเนินการสังเกตการบริหารงานของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ควบคู่กับการเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่มไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขอความอนุเคราะห์ห้องประชุมเพื่อจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ประธานองค์การการเงินชุมชนเป้าหมายหรือตัวแทน จำนวน 1 คน ตัวแทนคณะกรรมการองค์การการเงินชุมชนเป้าหมาย จำนวน 1 คน ตัวแทนสมาชิกองค์การการเงินชุมชนเป้าหมาย จำนวน 1 คน และตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน (หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชนและพัฒนากร) นักวิชาการที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านองค์การการเงินชุมชนจากสถาบันการศึกษา จำนวน 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ก็จะเรียบเรียงข้อมูลสังเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

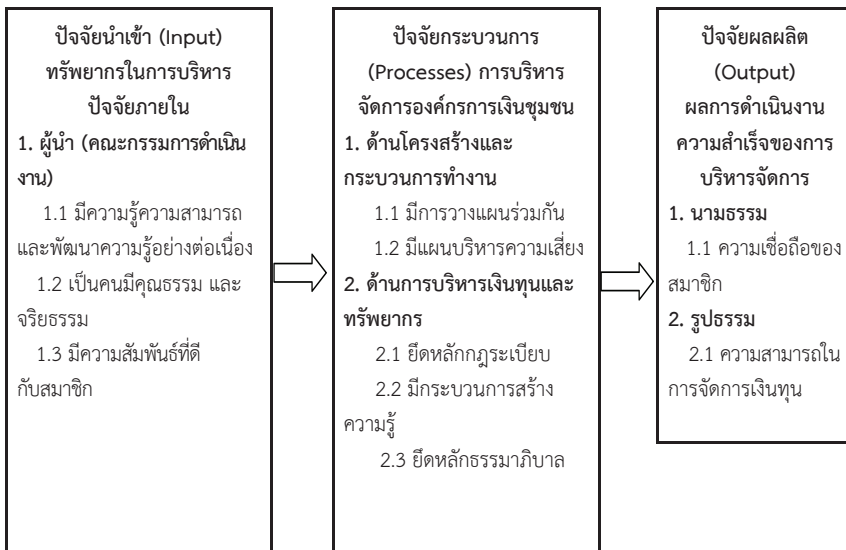
การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลวิจัย เทียบกับข้อมูลในเชิงเอกสาร และข้อมูลจากบุคคลอื่นอย่างน้อย 2 เอกสาร หรือ 2 คน

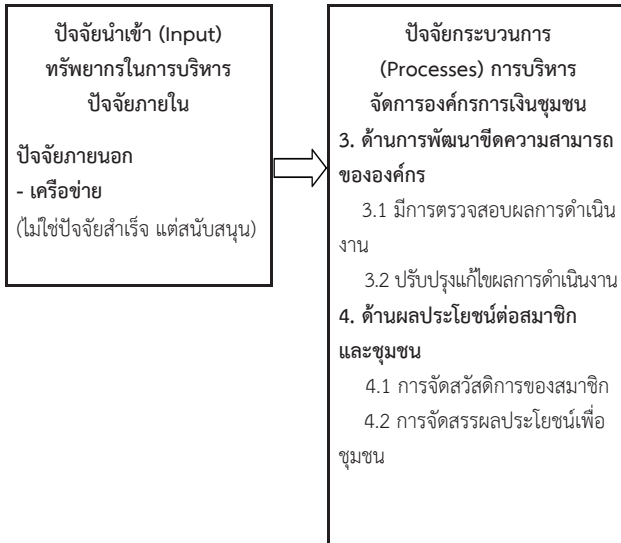
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ปัจจัยความสำเร็จต่อการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
ความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปได้ ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนภาพที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จต่อการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : นันธิดา จันท์ศิริ (2560)

1.1 ปัจจัยนำเข้า

1. ปัจจัยความสำเร็จด้านผู้นำ ในที่นี้ หมายถึง คณะกรรมการบริหารกลุ่มพบว่า ปัจจัยด้านผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนนั้น ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งการบริหารงาน บริหารคน และบริหารเงิน มีความชัดเจนและถูกต้องในระเบียบของการบริหารกลุ่มตามหลักเกณฑ์ของกรมพัฒนาชุมชน เพื่อให้มีมาตรฐานในการทำงานตรงตามระเบียบ ใฝ่เรียนรู้ด้วยการพัฒนาตนเอง และพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง การสัมมนาอย่างต่อเนื่องจากส่วนราชการต่าง ๆ และการจัดการความรู้ภายในกลุ่ม ด้านความสามารถของผู้นำ ต้องสามารถจัดการได้ถูกต้องตามระเบียบ บริหารคนได้ดี และถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้สมาชิกได้เข้าใจร่วมกัน ดังนั้น ผู้นำจึงต้องเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ตกผลึกความรู้ จะมีแต่

ความน่าเชื่อถืออย่างเดียวหรือมีอิทธิพลอย่างเดียวยังไม่ได้ แต่ต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง จากการวิจัยพบว่าผู้นำของทุกองค์กรมีบุคลิกของผู้นำที่มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชน ดังเช่น ประธานกลุ่มสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพานซึ่งจัดตั้งกลุ่มในขณะที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน และเริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก ๆ ที่ค่อย ๆ เรียนรู้และขยายผลการพัฒนาการดำเนินงานจนครอบคลุมหลายพื้นที่และเอื้อประโยชน์ให้กับคนในชุมชนซึ่งไม่ใช่สมาชิก มีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน ทุกคนในองค์กรจะต้องเรียนรู้และเข้าใจการทำงาน ประชุมกันบ่อยมาก มีการพูดคุยกันทุกวัน นอกจากนี้ ลุงโรจน์ ประธานกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคาคีเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความคิดก้าวหน้าเพื่อพัฒนาชุมชน แม้ว่าอายุจะมากแล้ว แต่เป็นผู้ที่มีบุคลิกสนใจใฝ่เรียนรู้และพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรเพื่อการเรียนรู้ มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้ทันสมัย นอกจากนี้ ผู้นำต้องเป็นมีคุณธรรม และจริยธรรม เป็นปัจจัยที่สร้างหลักประกันความมั่นคงของกลุ่ม และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกว่ากลุ่มจะไม่ล้มเหลว ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ เป็นคัมภีร์ในการบริหาร ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ เสียสละ เห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบ ป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน แต่เน้นคุณค่าและประโยชน์เพื่อสมาชิกและชุมชน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิก และผู้นำจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก คือความสามารถในการทำงานร่วมกับสมาชิกในฐานะหุ้นส่วน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการคงอยู่ของกลุ่มได้ เมื่อสมาชิกสามารถเข้าถึงผู้นำและผู้นำปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติหรือมีสองมาตรฐาน ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือสมาชิก ยอมรับ รับฟังปัญหา และความต้องการของสมาชิก สำนวญดูความเป็นจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ปัญหาให้แก่สมาชิกได้ จึงส่งผลให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในผู้นำและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยกัน ซึ่งจากการวิจัยจะพบว่าประเด็นนี้ทุกกลุ่มให้ความสำคัญอย่างมาก ดังเช่นที่ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับได้ยึดหลักว่าสมาชิกทุกคนต้องซื่อสัตย์ และเสียสละในการทำงาน เพราะต้องทำงานเพื่อส่วนรวม และไว้วางใจกันรวมถึงเข้าใจปัญหาของสมาชิกในชุมชน และสอดคล้องกับที่ประธานกลุ่มสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพานให้ความสำคัญกับการสอบถามสมาชิกให้เข้าใจถึงปัญหาและความต้องการ การให้กำลังใจ และวิเคราะห์

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการให้ความช่วยเหลือ เหมือนกับการช่วยเพื่อนมนุษย์ด้วยจิตเมตตาและยึดหลักความซื่อสัตย์ในการทำงาน

2. ปัจจัยความสำเร็จด้านความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย พบว่า ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขององค์กรการเงินชุมชน แต่เครือข่ายเป็นเพียงปัจจัยสนับสนุนหรือส่งเสริมให้องค์กรได้พึ่งพาหรือเรียนรู้ในบางโอกาสเท่านั้น แต่ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญของการบริหารที่จะประสบความสำเร็จได้ ปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่ระบบการทำงานของกลุ่มมากกว่า

1.2 ปัจจัยด้านกระบวนการ

1. ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน พบว่า ต้องมีการวางแผนโครงสร้างและกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมด้วย เป้าหมายร่วมกันขององค์กรการเงินชุมชน คือ ช่วยเหลือทางการเงิน แก้ปัญหาหนี้ในระบบ ให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายในการทำความเข้าใจร่วมกันกำหนดทิศทางและมาตรการไปด้วยกัน ได้แก่ ผู้นำ คณะกรรมการบริหาร สมาชิกสมาชิกทุกคน รวมทั้งพัฒนาการประจำตำบล โดยเฉพาะในการประชุมใหญ่วิสามัญประจำปี เพื่อการกำหนดแนวปฏิบัติ คัดเลือกผู้นำ กำหนดโครงสร้างการบริหาร อำนาจหน้าที่ ร่วมรับรู้ผลการดำเนินงาน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเงื่อนไข ทั้งนี้เพื่อกระบวนการสร้างความรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากขึ้น ทุกองค์กรจะกำหนดแผนผังองค์กรและกระบวนการของการทำงานเอาไว้อย่างชัดเจนติดไว้ที่ผนังเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจวิธีการทำงานและคนทำงาน และพร้อมที่จะปรับปรุงหากมีความจำเป็นเพื่อให้การบริหารงานดำเนินไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตาม กระบวนการบริหารงานในรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละบทบาทหน้าที่นั้น ต้องมีการวางแผนระบบและกลไกย่อย ๆ เพื่อการปฏิบัติที่ไม่ขัดกับระเบียบ ซึ่งในการดำเนินงานย่อมเกิดปัญหา จึงต้องมีการทบทวน พุดคุยกันบ่อยครั้ง และปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อที่จะพิจารณาประเด็นปัญหาาร่วมกัน และหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วซึ่งทุกกลุ่มจะให้ความสำคัญมาก บางกลุ่มคุยกันทุกวัน โดยเฉพาะการพุดคุยหารือกันอย่างไม่เป็นทางการ และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารให้เกิดประโยชน์ อาจจะคุยกันทางโทรศัพท์ หรือทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ ก็ได้นำมาใช้เพื่อการทำงานที่จะต้องติดต่อสื่อสารกัน นอกจากนี้

การบริหารงานขององค์กรการเงินชุมชนเต็มไปด้วยปัญหาที่ไม่แน่นอน การบริหารความเสี่ยงขององค์กร จึงเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการบริหารองค์กรการเงินชุมชน มีปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความเสียหายขององค์กร ตั้งแต่ระดับน้อยจนถึงรุนแรง เช่น การไม่คืนเงินของสมาชิกตามกำหนด การขาดแรงจูงใจของสมาชิก ความรู้สึกไม่มั่นคงของสมาชิก องค์กรไม่มีเงินทุนเพียงพอในการบริหารจัดการ การขาดคุณธรรมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวนี้ต้องมีการวางแผนจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อองค์กร โดยองค์กรต้องทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงว่ามีเรื่องใดบ้างไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร ความเสี่ยงเกี่ยวกับบุคคล และร่วมกันวางแผนเพื่อบริหารความเสี่ยง เช่น การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน เช่น สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพาน มีการรายงานผลการเงินทุกวันเพื่อตรวจสอบงบบุคคลทุกวัน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเก็บข้อมูล และมีการสร้างแรงจูงใจสมาชิก และเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับกลุ่ม เช่น ในการฝากประจำ จะให้ดอกเบี้ยสูง สมาชิกที่ฝากออมทรัพย์ ทำอย่างไร ไม่ให้ถอน และมีบำเหน็จสัจจะ คล้ายกับเป็นเงินรางวัลให้กับคนที่มีสัจจะในการฝากเงิน เป็นวิธีกันเงินของกลุ่ม เช่น ฝากเงินโดยไม่ถอน 5 ปี จะได้ 150 บาทต่อเดือน เป็นต้น นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มีการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันการเอาเปรียบเพื่อการหวังผลดอกเบี้ยซึ่งสูงกว่าธนาคาร ก็จะมีการกำหนดเพดานการออม เช่น เริ่มจากจำนวนเงิน 100 บาท ถึง 500 บาท มากกว่านี้ไม่ได้ เพื่อป้องกันการรวยเข้ามาแทรกแซงเพื่อหวังผลประโยชน์ หรือในกรณีที่มีการกู้เงินจำนวนมาก ต้องมีกรรมการลงไปตรวจสอบพื้นที่ ความเหมาะสมก่อนปล่อยกู้ หากกรรมการกู้ยืมเงิน จะต้องผ่านการอนุมัติจากกรรมการทุกคนก่อน ด้วยเหตุนี้ กลุ่มจึงต้องพิจารณาความเสี่ยงหลาย ๆ ด้านและกำหนดเงื่อนไขหรือกลไกเพื่อการจัดการความเสี่ยงนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

2. ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร

การบริหารงานขององค์กรการเงินชุมชนนั้น ต้องยึดหลักกฎระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มาจากแนวคิดธนาคารกรามีน และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ไม่ใช่ชนิดบุคคล แต่ทำภายใต้เงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาต 3 เงื่อนไข คือ 1) รับเงินเฉพาะสมาชิกเท่านั้น 2) คัดดอกเบี้ยไม่เกินอัตราที่กำหนด 3) กู้เงิน

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ได้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น และทำตามพระราชบัญญัติทุนหมุนเวียน การบริหารตามกฎหมายเกณฑ์ และระเบียบที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด (ระเบียบแม่) การบริหารตามระเบียบกลุ่ม จะมีการประชุมใหญ่สมาชิก มีการยกร่างแผนแล้วนำเข้าไปประชุม แสดงการยอมรับ และประกาศใช้ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตาม ระเบียบ มีการเข้าไปตรวจสอบบัญชี เข้าไปร่วมประชุมสามัญ วิสามัญ การบริหารเงินทุน จึงเป็นระบบ มีกระบวนการ การรับเงินสัจจะ รับฝากพิเศษ บริหาร ตรวจสอบ ปรับปรุง พัฒนา ซึ่งทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการบริหารงานที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ในการบริหารเงินทุน และทรัพยากรต้องมีกระบวนการสร้างความรู้เพื่อการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ทำความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิก และการพัฒนากรรมการและ สมาชิกให้มีความรู้และความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ความรู้ที่ว่าอย่างน้อยต้องมีเรื่อง การฝึกหัดการทำบัญชี โดยการฝึกคนให้เป็นผู้บริหาร จากชาวบ้านธรรมดา ให้เป็นนักการบัญชี นักกฎหมาย ผู้บริหาร นักคิด นักวางแผน ดังที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับ มีความภาคภูมิใจว่ากรรมการซึ่งเป็นชาวบ้านธรรมดา ก็สามารถพัฒนาตนเองได้ ในการทำงานให้เกิดประโยชน์กับชุมชน นอกจากนี้การพัฒนากลุ่มให้สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ได้ อย่างเช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตกผลึกในด้านองค์ความรู้ในการบริหารงาน และประสบการณ์ ของการทำงานด้านนี้ในการพัฒนาองค์กรมาอย่างต่อเนื่องจนสามารถถ่ายทอดได้ ปัจจุบัน จึงมีการพัฒนากลุ่มให้เป็นโรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยมีหลักสูตร การฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) หลักสูตรการบริหาร 2) หลักสูตรบริหารบัญชี และ 3) หลักสูตรกิจกรรมเครือข่าย นอกจากนี้ การบริหารองค์กรต้องยึดหลักธรรมาภิบาล เนื่องด้วยการบริหารที่เกี่ยวข้องกับเงิน เช่น องค์การการเงินชุมชนนั้น โอกาสเสี่ยงต่อ การทุจริตสูงมาก การบริหารองค์กรนี้ให้สำเร็จได้จึงต้องยึดหลักการบริหารที่ดี ต้องมี ความรับผิดชอบ มีการดำเนินงานที่โปร่งใส มีการกำกับดูแลกิจการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตอบสนอง ทั้งในเชิงโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งทั้งสามกลุ่มได้ ยึดหลักการทำงานที่สร้างคุณประโยชน์ เต่าเทียม และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ตลอดเวลา

3. ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร

การบริหารองค์กรการเงินชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร ให้พร้อมรับการตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งในระดับภายในและภายนอก เพราะเมื่อมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานจะทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องและแนวทางพัฒนา การดำเนินงานของทุกกลุ่มจะมีการตรวจสอบระดับภายใน คือ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จะทำการตรวจสอบทุกปี เพื่อรับรองเงินดุล เพื่อปันผล ส่วนการตรวจสอบระดับภายนอก กระทำโดยเจ้าหน้าที่อำเภอ จังหวัด ในกรณีที่มีความเสี่ยง และกลุ่มจะมีการว่าจ้างหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบและรับรองผล เพื่อเป็นหลักประกันความน่าเชื่อถือให้กับสมาชิก สำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านบ่อน้ำซับและสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพานจะขอให้วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มาทำการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ในขณะที่วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคาจะรับการตรวจสอบจากองค์กรเอกชนเพื่อการรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ผลของการตรวจสอบจะมีการแจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบข้อมูลในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรจากการตรวจสอบผลการดำเนินงานจึงทำให้เห็นภาพของจุดอ่อน จุดแข็ง ความเสี่ยง และโอกาสเพื่อการพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ เมื่อทราบผลการดำเนินงานแล้วนั้น การปรับปรุงแก้ไขผลการดำเนินงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร องค์กรต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจกระทำโดยการปรับปรุงระเบียบ ในที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกัน และรับรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกองค์กรและชุมชน

4. ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน ผลลัพธ์ของการดำเนินงานที่ดีของ กลุ่ม ย่อมเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน การจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิก เพราะสมาชิกมีหลักประกันบางอย่างที่เหมาะสมในการเป็นสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐาน เกิด แก่ เจ็บ ตาย สวัสดิการในยามฉุกเฉิน เช่น วิสาหกิจชุมชน กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มีสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น กองทุนข้าวสาร กองทุนปุ๋ย น้ำดื่ม กิจกรรมขายจักรยานยนต์ สำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์กรการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

บ้านบ่อน้ำซับ มีการให้เงินกู้ยืมสำหรับจัดงานศพ งานบวช งานแต่ง เป็นต้น นอกจากนี้การจัดสรรผลประโยชน์เพื่อชุมชนยังเป็นปัจจัยต่อความสำเร็จขององค์กร นอกจากองค์กรจะช่วยเหลือโดยตรงทางการเงินและสวัสดิการให้แก่สมาชิกขององค์กรแล้วยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนทั้งที่ไม่ใช่สมาชิก เช่น ในกรณีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางสะพานที่มีการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างรอบด้าน โดยกลุ่มได้มีการขับเคลื่อน “ชุมชนสวัสดิการ บางสะพานโมเดล” เงินทุนได้มาจากรายได้ของหมู่บ้านซึ่งเป็นผลกำไรของทุกกลุ่ม กลุ่มละ 10% เพื่อช่วยเหลือคนที่อยู่นอกเหนือระเบียบ ไม่ได้รับสวัสดิการขององค์กร ให้ได้รับการช่วยเหลือก่อนที่หน่วยงานภาครัฐจะเข้าถึง เช่น จัดสรรเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน ให้ผู้ประสบอุบัติเหตุสูญเสียบิดามารดา แจกทุนการศึกษาหรือช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น สำหรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบ่อน้ำซับจะมีการมอบทุนการศึกษาให้นักเรียน ให้เงินกับผู้สูงอายุ เป็นต้น

4. ปัจจัยด้านผลผลิต ผลจากการบริหารงานขององค์กรการเงินชุมชน ต้องการให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นระดับนามธรรม คือ ความเชื่อถือของสมาชิก ผลการดำเนินงานสะท้อนความน่าเชื่อถือของสมาชิกจากการมีส่วนร่วมในการบริหาร ความสัมพันธ์ที่ดีของผู้นำ การได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม ได้รับการเห็นอกเห็นใจ และได้รับความช่วยเหลืออย่างดี ซึ่งทุกกลุ่มที่ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านความเชื่อถือของสมาชิกเป็นอย่างดี เพราะการบริหารจะเป็นลักษณะที่ปรึกษาหารือ มีความเป็นกันเอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตูแลกกันนอกจากเรื่องเงินคือสวัสดิการที่สมาชิกคาดหวังในระดับรูปธรรม คือ ความสามารถในการจัดการเงินทุน ผลการดำเนินงานสะท้อนให้เห็นจากการใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการเงินทุน จัดสรรผลประโยชน์ มีตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีการดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และการบริหารความเสี่ยงได้อย่างดี อันส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร

2. สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า

จากผลการวิจัยการสำรวจสภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทั่วไปที่ประสบปัญหาด้านต่าง ๆ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการอันเกิดจากผู้นำเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร จากการสำรวจพบว่าต้นเหตุที่มาจากผู้นำ คือ ผู้นำขาดทักษะในการบริหาร ขาดคุณธรรมในการบริหาร กรรมการและผู้นำทุจริตเสียเอง ไม่มีอำนาจในการคุมเงิน ไม่มีวินัยทางการเงิน กรรมการร่วมกันทุจริต นอกจากนี้ พฤติกรรมการบริหารที่เปลี่ยนแปลงจากช่วงแรกของการบริหาร เมื่อรู้แนวทางแล้ว ก็มีแนวโน้มปฏิบัติกรทุจริต โดยเฉพาะในช่วงปีที่ 4 เป็นต้นไป จะเริ่มมีพฤติกรรมแต่งบัญชี นอกจากนี้ ปัญหาอันเกิดจากการเมืองและผลประโยชน์ก็เป็นปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่งของการบริหารจัดการกลุ่ม

2. ปัญหาด้านกระบวนการ

ปัญหาด้านโครงสร้างและกระบวนการการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการบริหาร ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิก เพราะขาดความเชื่อมั่นในการจัดการของกรรมการชุดใหม่ และขาดการบริหารความเสี่ยงของการบริหารทางการเงิน สำหรับปัญหาด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร พบว่ามีปัญหาด้านทักษะการทำบัญชีทำให้ขาดทุน เช่น ท่างบลูไม่เป็น และนำเงินไปปันผล ส่งผลให้มีเงินหายไปหลายแสนบาท กรรมการกู้ยืมเงินได้ง่ายกว่าปกติ เอกสารขาดความสมบูรณ์ ตรวจสอบไม่ได้ ไม่มีความรู้ในการบริหารเงินทุน ปัญหาด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร บางกลุ่มที่บริหารมีวัยเดียวกันหมด เช่น วัยชรา จึงทำให้ขาดความแตกต่าง และความสามารถไม่หลากหลาย นอกจากนี้ปัญหาด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน มีการหวังผลประโยชน์ในทางการเมืองโดยใช้ช่องทางของการเป็นผู้นำกลุ่มก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

1. ข้อเสนอแนะระดับรัฐ

ควรมีการเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอนในเรื่องการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จให้ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน ฝึกวินัยในการออมเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงิน และลดภาระความเป็นหนี้สินครัวเรือนลง

2. ข้อเสนอแนะระดับจังหวัด

การบูรณาการความรู้ในการบริหารองค์การการเงินชุมชนที่ในระดับจังหวัด โดยการสนับสนุนความรู้ในการบริหารจัดการที่ประสบผลสำเร็จ กำหนดนโยบายให้มีการประเมินตนเองเพื่อการประกันคุณภาพและมีการจัดการความรู้ โดยมีกรมพัฒนาชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาต้นแบบการบริหารองค์การการเงินชุมชนแบบบูรณาการระดับจังหวัด

3. ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

1) องค์การการเงินชุมชนเน้นบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการบริหาร

2) องค์การการเงินชุมชนควรให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ วางแผน และบริหารความเสี่ยงขององค์กร

3) การบริหารองค์การการเงินชุมชนควรมีกระบวนการสร้างความตระหนัก และกำหนดแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรม 5 ประการของการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4) องค์การการเงินชุมชนควรมีการประเมินตนเองและรับการตรวจสอบผลการดำเนินงานจากองค์กรภายนอกเพื่อการประกันคุณภาพ สร้างหลักประกันความมั่นคงขององค์กรและความเชื่อมั่นต่อสมาชิก

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน ปัจจัยนำเข้าความสำเร็จด้านผู้นำ พบว่า ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก สอดคล้องกับแนวคิด และงานวิจัยของสุมพร ผลสนอง (2550 : 1 - 2) เรื่องความเข้มแข็งขององค์การการเงิน

ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์กรเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชน คณะกรรมการขององค์กรถือเป็นตัวขับเคลื่อนในความสำเร็จขององค์กร การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกเพิ่มเงินออมให้มากขึ้น เพื่อให้สมาชิกมีเงินเก็บไว้ใช้จ่ายในเวลาที่ยากแค้น สมาชิกอาจมีข้อเสนอแนะใหม่ ๆ และหลากหลายช่วยให้องค์กรมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ส่วนความสำเร็จด้านเครือข่าย พบว่า เครือข่ายไม่ใช่ปัจจัยสำเร็จ แต่เป็นปัจจัยส่งเสริมหรือเกื้อหนุนการบริหารจัดการขององค์กรการเงินชุมชนเท่านั้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของสำเรียง แก้วคำสอน (2553 : 1 - 2) เรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคำข่า ตำบลศรีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานีที่พบว่า ปัจจัยด้านความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือภายนอก กลุ่มสมาชิกมองว่าไม่มีผลที่จะเอื้อต่อความสำเร็จของกลุ่ม ข้อมูลที่มีนัยสำคัญ คือ ความเชื่อมั่นในการรวมกลุ่ม ความเชื่อถือระหว่างกัน และเชื่อว่าความสำเร็จเกิดจากสมาชิกเองและศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการ ไม่ได้มาจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

ปัจจัยด้านกระบวนการพบว่า ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ต้องมีการวางแผนร่วมกันและมีการบริหารความเสี่ยง สอดคล้องงานวิจัย ของวาสนา ศิริวงศ์ (2556 : 77 - 80) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการพึ่งตนเองของกลุ่ม และด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร ต้องยึดหลักกฎระเบียบ มีกระบวนการสร้างความรู้ เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการความรู้ และธรรมาภิบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรการเงินชุมชนเป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาได้หากมีแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสมาชิก และต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการบริหารเพื่อให้เกิดความชอบธรรม เป็นธรรม และเกิดผลลัพธ์ที่ตอบสนองความต้องการได้ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร คือ ต้องมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งภายใน

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

และภายนอก และปรับปรุงแก้ไขผลการดำเนินงาน อันเนื่องจากการดำเนินงานขององค์การการเงินชุมชนเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงิน การใช้เงิน การจัดสรรเงิน จึงจำเป็นต้องมีความละเอียดรอบคอบ ป้องกันความเสียหาย จึงต้องมีกระบวนการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน และด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน คือ การจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และการจัดสรรผลประโยชน์เพื่อชุมชน อาจเนื่องจากว่าสมาชิกมีความต้องการในส่วนของสวัสดิการที่ประชาชนไม่อาจจะเข้าถึงได้จากสถาบันอื่น ๆ องค์การการเงินชุมชนจึงเป็นเหมือนความหวังในด้านสวัสดิการต่าง ๆ ที่ประชาชนจะพึ่งพาได้ และองค์กรจะมั่นคงได้ สมาชิกและชุมชนต้องเชื่อมั่นและไว้วางใจ

ปัจจัยด้านผลผลิต พบว่า มีปัจจัยความสำเร็จคือการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก และผลลัพธ์จากความสามารถในการจัดการเงินทุนขององค์การการเงินชุมชนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสำโรง แก้วคำสอน (2553 : 1 - 2) เรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคำข่า ตำบลศรีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ที่พบว่า ความเชื่อถือระหว่างกัน และเชื่อว่าความสำเร็จเกิดจากสมาชิกเอง และศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการ เป็นปัจจัยความสำเร็จ โดยไม่ได้มาจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

**สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช**

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการอันเกิดจากผู้นำ คือ เป็นผู้นำแต่ขาดทักษะการบริหาร ไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร ขาดคุณธรรมในการบริหาร กรรมการและผู้นำทุจริตเสียเอง ไม่มีอำนาจในการคุมเงิน ไม่มีวินัยทางการเงิน กรรมการร่วมกันทุจริต และปัญหาติดการพนัน ซึ่งอาจเป็นเพราะหลายเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการเมืองเรื่องผลประโยชน์จากการเข้ามาเป็นผู้นำ มีแต่อิทธิพล และขาดซึ่งความรู้ความสามารถ ปัญหาที่เกิดจากตนเองที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จึงส่งผลให้ตัดสินใจผิดพลาด ส่วนปัญหาด้านกระบวนการ ซึ่งมีที่มาหลายสาเหตุปัจจัยและส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการทั้งจากตัวบุคคล การบริหารจัดการ การไม่พัฒนาขีดความสามารถ และขาดการใส่ใจต่อผลประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน อาจเป็นเพราะสาเหตุหลักจากตัวผู้นำดังกล่าวข้างต้น จึงไม่สามารถนำพองค์กรได้

ข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

จากผลการวิจัย พบว่ามีข้อเสนอแนะในทุกระดับ ทั้งระดับรัฐ ระดับจังหวัด และระดับองค์กร เพื่อให้เกิดผลในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องไปด้วยกัน โดยเริ่มจากการให้การศึกษาแก่นักเรียน เพื่อให้รู้จักการออม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการบริหารจัดการที่ดี โดยจังหวัดเองก็มีการขับเคลื่อนภาพลักษณ์ของการบริหารองค์กรการเงินชุมชนที่ดีในระดับจังหวัดซึ่งจะส่งผลให้ในระดับองค์กรมีแนวทางไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในทุกระดับตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยเสี่ยงและการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กรการเงินชุมชนที่ประสบความสำเร็จ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยการบูรณาการความรู้เพื่อการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชนในระดับจังหวัด

บทส่งท้าย

การบริหารองค์กรการเงินชุมชนไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นความท้าทายยิ่งต่อผู้บริหารองค์กรที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารให้ประสบความสำเร็จ เพราะต้องอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจ การเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพทางการบริหาร ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลายคน หลายฝ่าย และหลากหลายปัญหาและความเสี่ยงที่จะต้องจัดการ เพื่อให้องค์กรมีความมั่นคง เชื่อถือและได้รับการยอมรับทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร การวิจัยครั้งนี้ทั้งสามองค์กรจึงเป็นแบบอย่างที่ดีของการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งคงยังไม่หยุดนิ่งในการพัฒนา ยังพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นมรดกตกทอดทางการบริหารที่สร้างคุณค่าให้กับสังคม ทุกระดับองค์กรการเงินชุมชนสามารถที่จะขับเคลื่อนความสำเร็จได้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้จากองค์กรเหล่านี้ที่ประสบความสำเร็จ และเชื่อมั่นว่าชุมชนจะได้รับประโยชน์จากองค์กรการเงิน

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรชุมชนกรณี องค์การการเงินชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชุมชนที่ได้รับการบริหารจัดการที่ดี การวิจัยครั้งนี้จึงหวังว่าจะเกิดประโยชน์ต่อการแสวงหาวิชาการและการนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). **ยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.cdd.go.th. [2558, พฤศจิกายน 9].
- กรมสรรพากร. (2557). **คู่มือภาษีสำหรับวิสาหกิจชุมชน**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/porkor/taxused/community.pdf. [2557, ตุลาคม 24].
- ชาญวิทย์ ทองโชติ และภวิษณ์ณัฐ เวชวิฐาน. (2558). ความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชน ในเขต อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิทยาการจัดการ**. 2 (1), 146 - 148.
- ธนาชัย สุขวณิช. (2555). การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย. **RMUTT Global Business and Economics Review**. 7 (1), 31 - 34.
- นันทิยา หุตานวัตร และณรงค์ หุตานวัตร. (2546). **การพัฒนาองค์กรชุมชน**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม**. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- ยุวเรศ พูนลากสวัสดิ์และคณะ. (2557). การพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นสถาบันการเงินชุมชน : จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารบัณฑิตวิจัย**. 5(1).
- รังสรรค์ ปิติกัญญา. (2543). แนวทางการพัฒนาองค์การการเงินชุมชนและเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน. **วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 7(2), 148.
- วาสนา ศิริวงศ์. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ศศิธร บุญเพิ่ม. (2554). การวิเคราะห์ศักยภาพองค์กรการเงินชุมชนบ้านดงเจริญชัย
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. รายงานผลการวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภชาติ อนันตวธ. (2554). ความสำเร็จในการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
กรณีศึกษา : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบะเค ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอ
โพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด. งานวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สยมพร ผลสนอง. (2550). ความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชนในจังหวัด.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2557). บทความพิเศษ : มุฮัมมัดยูนุส ประเทศไทยและอนาคต
ไมโครเครดิต. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.sarakadee.com/2007/08/01/yunus/> [2557, พฤษภาคม 21].
- สุดใจ กรองแก้ว. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิตในเขตจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน กรมพัฒนาชุมชน. (2556). แนวทางส่งเสริม
การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2557). แนวทางการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพฯ :
ม.ป.พ.
- สำเร็จ แก้วคำสอน. (2553). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิตบ้านคำข่า ตำบลศรีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี.
งานวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัย
การปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.